

Barraca de l'Escletxa

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Bosc de l'Escletxa
Alçada: 276

Coordenades:

Latitud: 41.62445
Longitud: 1.88174
UTM Est (X): 406845
UTM Nord (Y): 4608685

Classificació

Número de fitxa 08053 - 400
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Probablement els diferents incendis que han assolat aquesta zona afectessin la coberta, per la qual cosa, la barraca s'ha anat malmetent. Això no obstant, els murs l'alçada dels murs conservats és d'1,70 a 1,80 metres, i estan molt ben executats.

Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08052A0080003900000X
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dg., 02/04/2017 - 02:00

Descripció

Restes d'una barraca de pedra seca ubicada entre el torrent del Gall de Dalt i el corriol, que des del camí de la Soleia baixa al dessota del turó de l'Escletxa fins a la masia del Gall. Al seu interior hi creix un pi (*Pinus halepensis*) i un arbust de mata (*Pistacia lentiscus*) i està envoltada per brolla de romaní.

Es tracta d'una estructura de planta quadrangular, que mesura 3,80 per 3,30 metres de costat. Les restes de teula i les alçades conservades dels murs, tant a la part posterior com de la façana principal, denoten que es tracta d'una construcció amb coberta de teula àrab, a un sol vessant. La barraca estava fonamentada al terra, aprofitant el lleuger desnivell que presenta el terreny en aquest indret. Sorpren la utilització de carreus molt ben escairats, de 50 centímetres de costat, col·locats a les quatre cantonades. Estan treballats i s'observen les marques deixades per la buixarda, mentre que la resta del paredat està fet amb pedra irregular, més o menys desbastada per donar uniformitat al conjunt. La porta està orientada al sud-oest i col·locada al costat esquerra de la façana. L'alçada conservada del muntant dret és de 0,80 metres, mentre que l'esquerra, que coincideix amb la façana orientada al nord-oest, mesura 1,70 metres. L'amplada és de 0,80 metres. El gruix dels murs és de 0,45 metres. La vegetació existent a l'interior i les restes de la coberta, no permeten veure si hi ha algun tinell o fins i tot una llar. Només s'ha constatat una espitllera realitzada en el mur nord-oest. La presència de gran quantitat de carreus molt ben treballats no correspon en cap manera a la tècnica constructiva d'una barraca de pagès. La hipòtesi més probable és que no massa lluny d'aquest indret hi haguessin les restes d'algun mas ròneg, o masia enderrocada i s'aprofitessin els carreus.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 6493.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al

tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balms murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.
- QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.
- VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

